



MASARYKOVA UNIVERZITA

## BM605Zk Vybrané otázky správního práva a veřejné správy III

3. přednáška 1.3.2024

### **Právo na informace a ochrana osobních údajů ve veřejné správě**

doc.JUDr. Soňa Skulová, Ph.D.

# Osnova přednášky a její cíl

## **Právo na informace**

- základ právní úpravy
- právo na informace a svoboda projevu
- omezení práva na informace a svobodu projevu
- informační povinnost „povinných subjektů“

## **Ochrana osobních údajů ve veřejné správě**

- ochrana osobních údajů v českém právním řádu
- změny ve veřejnoprávní ochraně osobních údajů
- GDPR - Nařízení o ochraně osobních údajů: základní charakteristika

## Osnova přednášky a její cíl

- *východiska veřejnoprávní úpravy ochrany osobních údajů*
- *Nařízení o ochraně osobních údajů*
- *zásady pro zpracování osobních údajů podle Nařízení a zákona o ochraně osobních údajů*
- *práva subjektů údajů*
- *Úřad pro ochranu osobních údajů*

**Cíl:** cílem této přednášky je, aby studenti byli s to vymezit, co je podstatou vztahu veřejná správa a informace a co vše zahrnuje ochrana osobních údajů ve veřejné správě, resp. co obnáší její komplexní právní zajištění.

## Východiska:

### V moderním demokratickém a právním státě:

- veřejná správa je součástí moci výkonné a jako taková je součástí veřejné moci,
- zdrojem veřejné moci – občané (FO), proto mají právo kontrolovat, jak je veřejná moc ve sféře veřejné správy uplatňována.
- Otevřenost a transparentnost jako nástroje pro kontrolu veřejné správy,
- Informování o veřejných záležitostech, omezení korupce, služební charakter, důvěryhodnost
- + poskytují základ pro další participaci (účast veřejnosti)

## Ústavní základy nakládání s informacemi ve veřejné správě:

Vycházejí z *protikladných principů, resp. obecných požadavků:*

- **princip otevřenosti + transparentnosti veřejné správy**

= **právo na informace**, resp. informační povinnost pro tzv. **povinné subjekty** (čl. 17 LZPS),

versus:

- **princip diskrétnosti (nepřístupnosti, ochrany)**

**Včetně : ochrany soukromí** a před neoprávněným shromažďováním osobních údajů (čl. 7 a 10 LZPS).

# Základ právní úpravy práva na informace – evropský:

- Soft-law: Doporučení VM RE: (81) 19 o přístupu k informacím v držení veřejné moci,
- Doporučení (2002) 2 o přístupu k úředním dokumentům,
- Doporučení (2007) 7 o dobré veřejné správě.

# Právo na informace a svoboda projevu

☒ v principu zakotveno **v čl. 17 LZPS:**

- 1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
- 2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
- 3) Cenzura je nepřípustná.
- 4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace **lze omezit:**

# Omezení práva na informace a svobodu projevu

**čl. 17 odst. 4 LZPS - pouze:**

- **formou zákona a**
- **ze stanovených důvodů:**
  - ochrana práv a svobod druhých (čili osobnosti, soukromí, osobních údajů, obchodních tajemství, autorských práv...)
  - bezpečnost státu a veřejná bezpečnost
  - ochrana veřejného zdraví a mravnosti.



# Informační povinnost „povinných subjektů“

## ☒ čl. 17 odst. 5 LZPS:

**„Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.“**

Obecným zákonem v tomto smyslu je zákon č. 106/1999 Sb.,  
o svobodném přístupu k informacím.

(mj. ve vztahu k ochraně osobních údajů - změna zákona č. 106/99 Sb.  
/+ z.č.123/98 Sb./ zákonem č. 241/2022 Sb.)

# Ochrana osobních údajů v českém právním řádu

- ❏ **soukromoprávní** (tradiční) - občanský zákoník (§ 3, § 12 soudní ochrana, § 77 a n. ochrana jména, § 81 a n. ochrana osobnosti člověka (chráněny mj. důstojnost, vážnost, čest, soukromí a projevy osobní povahy)
  
- ❏ **veřejnoprávní**
  - obecně z. č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
  - úprava vyvolaná podmínkami informační společnosti (snadné operace s velkým množstvím dat, tedy i snadné zneužití)
  - jde o věc veřejného zájmu, proto prosazována působením a prostředky veřejné moci (regulace, ÚOOÚ, sankce)
  - trestní zákoník (§ 180 – neoprávněné nakládání s osob. údaji)

# Ochrana osoby a jejího soukromí

## - v mezinárodních smlouvách + právu EU:

- **OSN** - *Všeobecná deklarace lidských práv* (zejm. čl. 12),
- **Rada Evropy** - *evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* (čl. 8), /ČR od r. 1992/.
- - *Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat* (CETS No.8) /ČR od r. 2011/
- **EU:** - *Listina základních práv EU* (čl. 8):  
**právo, aby bylo s os. údaji** nakládáno čestně, pouze k přesně danému účelu a na základě souhlasu dotyčné osoby či na základě jiného legitimního opodstatnění uvedeného v zákoně.  
Kontrola nezávislým orgánem.

# Změny ve veřejnoprávní ochraně osobních údajů

Směrnice 46/95/ES - zrušena a nahrazena:

**Obecným nařízením o ochraně osobních údajů (GDPR)-2016/679**

---

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (navazoval na směrnici) byl **nahrazen:**

**zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů** (“adaptační“),

- („trestněprávní“) **Směrnice** Evropského parlamentu a Rady (EU) **2016/680** ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV
- **změnový zákon** čili z. č. 111/2019 Sb. (mj. přinesl změnu o.s.ř., s.ř.s., z. č. 106/1999 Sb.)

## Nařízení – základní charakteristika

- **Nařízení** Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice č.95/46/ES - GDPR
  - účinné od 25. května 2018
  - **právní rámec** ochrany osobních údajů platný na celém území EU, který hájí práva jejích občanů proti neoprávněnému zacházení s jejich daty a osobními údaji
  - **přímo závazný předpis** (ve všech státech EU)
  - **umožňuje** (ve vícero ustanoveních) **odchyly pro úpravu členskými státy** (viz např. čl. 87–90).

## Východiska veřejnoprávní úpravy ochrany osobních údajů

☒ **účel úpravy:** ochrana soukromí

☒ **rozsah působnosti úpravy - široký:**

**Zpracování** osobních údajů automatizované, částečně automatizované nebo neautomatizované,  
a to údajů, které jsou obsaženy nebo mají být zařazeny v evidenci.

**Výjimka** – zpracování fyzickou osobou *při výlučně osobních či domácích činnostech* (GDPR - čl. 2 odst.2. písm. c)/ 2 písm. d) ZOZ).

## Východiska veřejnoprávní úpravy ochrany osobních údaj

- ❏ **vztah ke zvláštním zákonům** (např. zákonu o matrikách, zákonu o evidenci obyvatel, zákonu o archivnictví), a viz také reflexi ochrany osobních údajů ve správním řádu.
- ❏ Nařízení je **lex generalis**, obsahující konkrétní režim, tj. **práva a povinnosti při nakládání s osobními údaji a obecné principy (zásady)** ochrany soukromí.

## Nařízení

- **respektuje:**

- **základy** (opřené o hodnoty PrSt) - **ústavní, mezinárodní a evropské** (posílené v evropském právním a správním prostoru)

- (ze základů vycházejí principy nakládání s OÚ /zpracování OÚ/)

- **respektuje, rozšiřuje a konkretizuje:**

- **principy nakládání s osobními údaji**

- **specifickou terminologii**

- **u veřejných institucí** (tj. „povinných subjektů“ podle z. č. 106/1999 Sb.) nutnost **nacházet proporcionalitu mezi zpřístupněním** (zveřejněním) informace **vs. ochranou soukromí** tam, kde to výslovně neřeší zákon; řešení napomáhají principy (jakož i judikatura, a metodika ÚOOÚ)



## Nařízení

- **přebírá všechny dosavadní zásady ochrany a zpracování údajů**, na nichž unijní systém ochrany osobních údajů stojí a potvrzuje, že ochrana cestuje přes hranice současně s osobními údaji
- **přizpůsobuje právní rámec** ochrany osobních údajů dnešní době, a cílí na dosažení větší jednoty právního rámce ve všech zemích, na které dopadá
- **posiluje práva subjektů údajů**, přičemž usiluje o to, dosáhnout *sjednoceného výkladu Nařízení a dozoru* jednotlivými dozorovými úřady (u nás ÚOOÚ), a to na stejném základě a na stejné úrovni v rámci celé EU; mj. s cílem umožnit subjektům údajů snáze se domoci nápravy a ochrany
- **posiluje odpovědnost správců**
- **vymezuje pojmy používané v Nařízení – čl. 4 („definice“)**

## Používané pojmy :

- **„subjekt údajů“** („SÚ“) = fyzická osoba, o jejíž údaje jde,
- **„osobní údaj“** (široce , obecně definován)
- **„zvláštní kategorie“** ( užší okruh, výslovný výčet, zvýšená ochrana / dříve - „citlivé údaje“/
- **„zpracování“** osobních údajů (velmi široce, znakem je určitá cílenost, resp. systematickosti operací s osobními údaji),...
- **„správce“** – provádí zpracování, odpovídá za něj,
- **„zpracovatel“** – postavení odvozené od správce.

Byly zavedeny již Směrnicí, resp. zákonem o ochraně osobních údajů. Nově např. „pseudonymizace“, „profilování“, omezení uložení“.

# Nařízení

**Nařízení** - zakládá dva komplexní principy:

## **I. princip odpovědnosti správce („OS“)**

- správce odpovídá za **dodržení zásad zpracování**, které jsou uvedeny v čl. 5 odst. 1 Nařízení
- správce musí být schopen toto dodržení souladu **doložit** (k dokládání souladu budou mj. sloužit kodexy, osvědčení, certifikace, případně záznamy o činnostech zpracování)

## **II. princip přístupu založeného na riziku („PZR“)**

- správce již od počátku záměru, resp. koncipování zpracování osobních údajů musí brát v potaz povahu, rozsah, kontext a účel zpracování a přihlídnout k **pravděpodobným rizikům** pro práva a svobody fyzických osob, přičemž tomu musí přizpůsobit zpracování a (také) zabezpečení osobních údajů
- rozlišuje se **riziko** a **vysoké riziko** pro práva a svobody fyzické osoby na bázi uvedených principů se uplatňují konkrétní povinnosti, potažmo zásady.

## Zásady pro zpracování osobních údajů podle Nařízení a zákona o zpracování osobních údajů

### ▪ **povinnosti správce a zpracovatele**

(platí potud, pokud konkrétní ustanovení nestanoví odchylně, resp. pokud není využita možnost členského státu upravit, dle některých ustanovení, povinnost odlišně)

- obecné východisko – **souhlas subjektu údajů** (jde o zásah do soukromí osoby, které je ústavně chráněno)
  - v Nařízení je to jeden z „legitimních účelů“ pro zpracování (čl. 6)
  - *podmínky souhlasu* - čl. 7 Nařízení
  - *podmínky souhlasu* u dítěte - čl. 8 Nařízení

## Zásady pro zpracování osobních údajů podle Nařízení a zákona o zpracování osobních údajů povinnosti správce ve formě zásad čl. 5 a 6 Nařízení

- „zákonnost, korektnost, transparentnost“
- „účelové omezení“
- „minimalizace údajů“
- „omezení uložení“, jde tedy o jakousi minimalizaci časovou
- „přesnost“
- „integrita a důvěrnost“
- vše v rámci „principu odpovědnosti správce“ (došlo ke zvýšení a rozšíření odpovědnosti správce /a zpracovatele/, z čehož plyne redukce paternalistické role Úřadu pro ochranu osobních údajů)

## Zásady pro zpracování osobních údajů podle Nařízení a zákona o zpracování osobních údajů

### „zákonnost zpracování“ - čl. 6 odst. 1 Nařízení

- zpracování je zákonné, pokud je **splněna nejméně jedna** z dále uvedených podmínek (a pouze v odpovídajícím rozsahu):
- **„souhlas“** subjektu údajů
- nezbytné pro **„splnění smlouvy“**
- nezbytné pro **„splnění právní povinnosti“**
- nezbytné pro **„ochranu životně důležitých zájmů“**, nezbytné pro **„splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci“**
- nezbytné pro **„účely oprávněných zájmů správce nebo třetí strany“**
- v Nařízení jsou stanoveny také podmínky pro event. využití zpracovaných údajů pro jiný účel, než pro který byly shromážděny (archivnictví, statistika...)

## Zásady pro zpracování osobních údajů podle Nařízení a zákona o zpracování osobních údajů

### nové povinnosti při zpracování osobních údajů

liší se:

- podle správce či zpracovatele
- podle druhu, resp. rizikovosti zpracování, resp. podle míry ohrožení osobních údajů

slouží k naplnění principů „OS“ a „PZR“

- vést **záznamy o činnostech zpracování osobních údajů** (čl. 30 Nařízení)
- provádět **posuzování vlivu zpracování** na ochranu osobních údajů (čl. 35 Nařízení)
  - vyžádat si **přechozí konzultaci** u dozorového úřadu – **ÚOOÚ** (čl. 36 Nařízení)

## Další obsahově široká zásada:

- **„Integrita a důvěrnost“ zpracování a systémů**  
= **zajištění bezpečnosti dat**, ochrana před neoprávněným a nezákonným zpracováním), **+ prevence** (*opatrnost, uvážlivost*) (**zejm. čl. 32**),

*a to v rámci „principu odpovědnosti správce“.*

= **zvýšení a rozšíření odpovědnosti správce (a zpracovatele)**,

tj. také redukce paternalistické role Úřadu pro OOÚ.



## Zásady pro zpracování osobních údajů podle Nařízení a zákona o zpracování osobních údajů

### nové povinnosti při zpracování osobních údajů

- **ohlásit** případ porušení zabezpečení osobních údajů **ÚOOÚ** (čl. 33 Nařízení)
- **oznámit** případ porušení zpracování osobních údajů **subjektu údajů** (čl. 34 Nařízení)
- **Institucionální:**
  - ustavit **pověřence pro ochranu osobních údajů** a vytvořit podmínky pro jeho činnost (čl. 37–39 Nařízení)
    - *vždy* u orgánu veřejné moci a veřejného subjektu (s výjimkou soudů v rámci soudní pravomoci).

## Práva subjektů údajů

### čl. 12 až 22 Nařízení

- právo na to být informován o zpracování osobních údajů (čl. 12)
- právo na přístup k osobním údajům (čl. 13-15)
- právo na **opravu**, resp. doplnění (čl. 16)
- právo na **výmaz** („být zapomenut“) (čl. 17)
- právo na **omezení zpracování** (čl. 18)
- právo na **přenositelnost** údajů (čl. 20)
- právo vznést **námítku** (čl. 21)
- právo **nebýt předmětem automatizovaného** individuálního rozhodování, včetně profilování (čl. 22)

### právo na právní ochranu (čl. 77-82)

- právo na **stížnost**, na **soudní ochranu vůči ÚOOÚ** a **vůči správci** nebo zpracovateli, na **zastupování**, na **náhradu újmy**

## Úřad pro ochranu osobních údajů

- je **nezávislý dozorový orgán, který** působí jako **ústřední správní úřad** pro oblast ochrany osobních údajů
- **hlavní úkoly:** monitorovat a vymáhat uplatňování Nařízení a dalších předpisů upravujících otázky ochrany osobních údajů (tedy působit jako dozorový úřad) a zvyšovat povědomí veřejnosti o ochraně osobních údajů
- poskytuje **konzultační činnost** správcům a subjektům údajů; zobecňuje ji a zveřejňuje
- vykonává **kontrolní činnost** se silnými oprávněními kontrolujícího; režim podle kontrolního řádu (z. č. 255/2012 Sb.)
- ukládá **opatření k odstranění nedostatků**

## Úřad pro ochranu osobních údajů

### sankční pravomoc podle Nařízení

- ukládání správních pokut (čl. 83)
- další sankce (čl. 84)

### sankční pravomoc podle ZZOÚ

- projednávání přestupků a ukládání pokut ( 61-65)

### sankční pravomoc podle dalších zákonů

(služby elektronické společnosti, střet zájmů, evidence obyvatel, rodné číslo,...)

rozhodnutí Úřadu ***podléhají soudnímu přezkumu*** ve správním soudnictví (předchází mu rozklad adresovaný předsedovi Úřadu)

## Prameny ke studiu

- Skulová, S. a kol. ***Základy správní vědy***. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 184-191
- zdroje informací k Nařízení zejména:
  - A. pro obce a kraje
    - ☒ **Ministerstvo vnitra ČR:** [www.mvcr.cz/gdpr/](http://www.mvcr.cz/gdpr/)
  - B. obecně, včetně soukromého sektoru
    - ☒ **Úřad pro ochranu osobních údajů:** [www.uoou.cz](http://www.uoou.cz)